

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. v. Andel, Solo; Dr R. E. v. Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Boets, Grand Rapids; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogen-
dijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. v. Herksen, Ermelo; Dr B.
Holwerda, Kantens; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kulper, Utrecht;
Dr J. v. d. Linden, Zeist; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijcknaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster,
Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Kloosterburen; Dr A. Ringnald, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage;
Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk,
Wolvega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollen-
hoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d.
IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Anti- en pro-ascetische lijn? II (Slot). — Uit de Schrift: Het Lam Gods gaat dorstend ten dood. (Joh. 19:28). — Kerkelijk Leven: Indrukken van de Gen. Synode. Beantwoording van doopvragen, II (Slot). De riddelijke kunst van het boogschieten in Japan, II. — Even Parkeeren: Strijders voor het leven! — Pop. Wet. Schetsen: De stadhouder Pilatus. — Lit. en Kunst: Willem Kloos f. — In den lijdenstijd. — Geestelijke Adviezen: Mag men spreken van „Teksten krijgen”? II. — Perschoorw. — Boekbespreking. — De Gen. Synode der Geref. Kerken. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Anti- en pro-ascetische lijn?

II. (Slot.)

Zoals we reeds zeiden, kan men Calvijns standpunt in het onderhavige vraagstuk eenigermate bepalen uit wat hij opmerkt over Augustinus. Calvijns waardeering van Augustinus is in sommige detailpunten een andere dan de onze; doch in dit verband doet dat weinig ter zake. Hoofdzak is nu maar, hoe hij eigen positie afbakt tegenover Augustinus. En dan blijkt o.m. het volgende.

Augustinus spreekt meermalen van de „ziekte” of „zwakheid” der geloovigen, die in dit leven zich niet kunnen losmaken van de concupiscentie (begeerte, „begeerlijkheid”). „Ziekte” nu of „zwakheid” is een veel zachtere term dan „zonde”. Volgens Augustinus kan men het woord „zonde” eerst dan gebruiken, wanneer bij „het opvallen en aangrijpen” (van de begeerte) ook nog komt „het werk of de instemming”, de daad dus, die met instemming de aanwijzing der concupiscentie volgt; met andere woorden: als er een geval is, waarin de wil wijkt voor de eerste begeerte, en ervoor capituleert. Calvijns nu van zijn kant — en daarin spreekt hij scherper dan Augustinus gedaan heeft — houdt juist dit voor de eigenlijke zonde, „dat de mensch door een of andere begeerte tegen de wet Gods gekifteld wordt”; alzoo luidt de vertaling van Dr A. Sizoo. Deze „kitteling” zelf is daarin reeds zonde, en is ook volstrektelijk daardoor zonde, dat ze indruischt tegen wat God geboden heeft. Immers, het is juist de bedorvenheid der natuur, welke zulke begeerten voortbrengt. Hier rekent Calvijns dus af met de fout van hen, die binnen het menselijke leven een zekere soevereiniteitspositie toekennen, hetzij aan den wil, hetzij aan het verstand. Hij staat niet toe, dat men ook maar even wil of verstand zou abstraheren van de ongedeelde existentie van den mensch om hun, geïsoleerd zijnde, een zekere soevereiniteit, al is het ook maar partiëel, toe te kennen. Op dit punt komt Calvijns boven heel wat theologen en filosofen van vroeger eeuw uit. „Wie niet erkent, dat alle begeerten des vleesch zonde zijn, en dat die krankheid van te begeeren, die men den voedingsbodem noemt, de springbron der zonde is, die moet wel loochenen, dat de overtreding der wet zonde is” (vertaling Sizoo, a.w. III, III, 11).

In dit verband komt dan ook Calvijns tot critiek op Augustinus. Al mag Calvijns in het geval van dezen kerkvader verontschuldigen weten bij te brengen, en verzachtende omstandigheden pleiten, toch blijft het feit bestaan, dat hij Augustinus kapittelt. Augustinus heeft namelijk, zoo oordeelt Calvijns, uit reactie tegen de Pelagiaanse verdachtmaking van zijn werk, terminologisch maar al te veel aan hen toegegeven, en is in dit opzicht telwat te zwak geweest. Meer dan geoorloofd was schrikte Augustinus terug voor het Pelagiaanse verwijt, dat hij den natuurlijken mensch te zwart teekende en dat hij inconsequent was. De Pela-

gians wierpen Augustinus tegen, dat hij, wanneer hij de concupiscentie op de reeds aangegeven manier zondig noemde of een oorzaak van zonde, toch feitelijk terugviel in de principiële fout van het Manicheïsme, dat in de natuur zelf het kwade beginsel liggen zag, en waartegen Augustinus toch overigens zoo sterk had gewaarschuwd. Uit reactie nu tegen dit verwijt heeft Augustinus volgens Calvijns wel eens al te angstvallig het woord „zonde” in de qualificatie der concupiscentie vermeden. Dit gevoel van aarzeling evenwel is aan Calvijns ten eenenmale vreemd. Deze theoloog toch trekt zoowel tegenover Manicheïs als tegenover Pelagianen de lijn weer zuiver. Tegenover de Manicheïs houdt hij vol, dat de zonde niet ligt in de natuur, in de schepping, in het „vleesch”, voorzoover onder dit laatste verstaan wordt de natuur afgedacht van de zonde. En tegenover de Pelagianen houdt hij vol, dat de natuur in haar geheel verdorven is, en dus ook bij den onwedergeboren mensch de concupiscentie. Een vonnis echter over de natuur en over de natuurlijke bewegingen, gelijk God ze geschapen heeft, beteekent dit allerminst; en een „complexio oppositorum” (zie ons voorgaande artikel) ligt er evenmin in. De tweede dualiteit van een pro- en contra-ascetische lijn is nu meteen, als men althans de woorden strikt neemt, van de baan. Immers, in alles moet nu de mensch niet de natuur, doch de zonde haten en vlieden, en „het vleesch” kruisigen met zijn begeerlijkheden. Maar het vleesch is hier dan het door de zonde gequalificeerde, het verdorven vleesch. Doet hij dit en kruisigt hij daarmee dit vleesch met zijn begeerlijkheden, dan komt, wijl zulks alleen mogelijk is uit kracht van den nieuwen mensch, daardoor de natuur, of het „vleesch”, nu genomen als creatuurlijkheid, weer onder de leiding van den Geest Gods te staan, en begeert de herstelde natuur, het den Geest wederom dienstbaar geworden „vleesch” weer het goede. Het doet dat, o neen, niet uit zichzelf, maar alleen uit kracht van den Geest van Christus. Het doet dit ook nooit ongehinderd, nooit onvermengd, nooit ongedeeld; want zoolang wij in dit leven zijn, zal de oude mensch begeeren tegen den nieuwen; maar het dóét dit dan toch. De genade heeft de leden onzer „natuur” dan weer Gode dienstbaar doen zijn.

Hier ligt dus niet het ééne gevoelen tegen het andere over, noch kruist hier de ééne lijn de andere. Als men maar scherp onderscheidt tusschen „vleesch” en „vleesch”, tusschen de natuur, gelijk zij geschapen is door God en gelijk zij door de zonde bedorven is, tusschen het beeld Gods, gelijk het oorspronkelijk gegeven of aanvankelijk hersteld is, enerzijds, en het beeld Gods, gelijk het door de zonde verduisterd is, anderzijds, zal men in Calvijns gedachten geen aarzeling, maar een vasten gang bemerken.

Vandaar dan ook, dat Calvijns ook tegenover de Anabaptisten langs dezen weg de lijn weer zuiver weet te trekken. Hij herinnert er aan, dat „sommigen” hunner de dwaze bewering aandurven, „dat de kinderen Gods in den staat der onschuld zijn hersteld” met zoodanig gevolg, dat ze niet meer zich hebben in te spannen om de lusten van het vleesch te bedwingen en te beteugelen; dat het al voldoende is, de „leiding” van den Heiligen Geest te volgen om, onder deze leiding, tegen afdwaling gevrijwaard te zijn. Volgens Calvijns heffen ze daarmee het onderscheid tusschen schande en eerbaarheid, recht en onrecht, goed en kwaad, deugd en ondeugd, enz., in feite op. De Wederdoopers beweren, dat zulk een onderscheid opkomt uit de vervloeking van den ouden Adam, en roemen dan daartegenover, dat wij door Christus daarvan zijn bevrijd. Hieruit concluderen ze dan vervolgens, dat de geloovige zich wel verlaten kan op zijn „inwendig licht”: de Geest, zoo zeggen

De toekomst....?

Onze hope ligt in de toekomst, want die toekomst — en ziehier de ontzettende gedachte die ons van de lippen moet — DIE TOEKOMST ZAL OF DE ONZE OF VOOR NIEMAND WEZEN.

Het Protestantisme in Nederland zal eerlang of Calvinistisch of niet meer zijn.
Dr A. KUYPER, „De Heraut” No. 60.

ze, zal u niets kwaads bevelen, wanneer ge maar rustig en onbezorgd u aan Zijn leiding overgeeft. Tegenover deze ketterij der Wederdoopers — en het is niet toevallig, dat juist deze menschen de leer der complexio oppositorum sterk naar voren brachten — stelt nu Calvijns zijn onduidelzinnig vonnis. Het is bij hen een (spiritualistische) dwaling. De gansche mensch moet bewust zich confronteeren met de geschreven wet van God. De geschreven wet, zeggen we. Het is deze geschreven wet, die door het evangelie weer den mensch is ingescherpt, en die na de wedergeboorte elken dag wederom aan haar letter hem bindt, en die dan ook, met inbegrip van die letter, door hem steeds inniger wordt begeerd en steeds volhardender wordt gezocht. De letter van die wet kan niet worden gemist, noch bij de aanvangen van den geestelijken mensch, noch bij zijn verder wasdom. Wie zich emancipeeren durft van de letter der wet, waarin de ééne en ongedeelde, nooit met zichzelf strijdige wil van God nimmer de tegenstellingen gaat verzoenen, of toestaat te verzoenen, die geeft den ouden mensch met den nieuwen het recht van meespreken en van medbesturen, en valt daardoor in zonde. De Geest des Heeren is „geen draaigeest”, die „in dolle vaart onberaden door recht en onrecht heenijlt”, en die ons van de pro-ascetische Scylla op de anti-ascetische Charybdis laat vervallen en omgekeerd. Neen, „naar behooren” maakt Hij onderscheid tusschen rechtvaardigheid en ongerechtigheid. Hij zet niet aan tot losse en teugellooze ongebondenheid; maar gelijk Hij het geoorloofde van het ongeoorloofde onderscheidt, leert Hij maat en matiging in acht te nemen. „Voor christenen is de Geest des Heeren geen onrustig phantasma, geen onrustig fantasie-product; men mag evenmin door auto-suggestie als door massa-suggestie zich in den waan brengen, dat men Hem ontvangen heeft. Immers, slechts uit de Schriften kan men Hem leeren kennen, en de Schrift zal ons moeten leeren, of wij de werken doen, waarvan alleen die Schrift getuigen mag, dat zij vruchten van den Geest zijn.

Deze uitspraken hadden eertijds haar betekenissen tegen de Wederdoopers. En vandaag kunnen ze nog ons wapenen tegen alle mystiek met haar leer van opschorting, ja zelfs van vrijstelling van den plicht tot confrontatie van ons leven met het geschreven Woord, in de „oogenblikken” der extase, der onmiddellijke verlichting of vervoering in het uur der Woord-looze invasie van Gods Geest in het begenadigd hart. En óók tegen de massa-suggestie der Buchman-beweging onzer dagen zijn Calvijns opmerkingen sterk van schriftuurlijke argumentatie. We kunnen den ganschen Calvijns eruit „proeven”. Zij bieden een krachtig medicament tegen de onrust, die óók theoretisch op ons drukken blijft, wanneer men altijd maar weer zou moeten zoeken naar een zekere evenwichtspositie tusschen een pro- en een anti-ascetische lijn, of iets dergelijks. Tegenover de Anabaptisten houdt Calvijns vol — en zoowel Troeltsch als Weber blijken hier Calvijns te haastig te hebben gelezen — dat de rechte besnijding van het hart ons positief „ja” doet zeggen, bijvoorbeeld tot den „ordo politicus”, dat wil zeggen: tegen de ordening van het staatkundige leven, met inbegrip van zijn dwingende machts-apparaat, of tot den magistraat, of tot de maatschappelijke bedrijven. Mits ook deze zelf zich aan Gods wet onderwerpen; waartoe ze metterdaad door